

Υπόθεση C-155/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

10 Μαρτίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Svea hovrätt (Σουηδία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

1 Μαρτίου 2021

Ενάγουσα:

Ιταλική Δημοκρατία

Εναγόμενες:

Athena Investments A/S (πρώην Greentech Energy Systems A/S)

NovEnergia II Energy dantes Environment (SCA) SICAR

NovEnergia II Italian Portfolio SA

[...]

ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

[...]

Διάδικοι στην υπόθεση της κύριας δίκης

Ενάγουσα: Ιταλική Δημοκρατία

[...]

[...]:

[σελ. 2 του πρωτοτύπου]

- Εναγόμενες: 1. Athena Investments A/S (πρώην Greentech Energy Systems A/S)
[...]
Δανία
2. NovEnergia II Energy & Environment (SCA) SICAR
[...]
Λουξεμβούργο
3. NovEnergia II Italian Portfolio SA
[...]
Λουξεμβούργο
- [...]

[σελ. 3 του πρωτοτύπου] Το αντικείμενο και τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης

Το ιστορικό της διαφοράς

1. Μεταξύ των ετών 2005 και 2012, η Ιταλική Δημοκρατία θέσπισε νομοθετικές ρυθμίσεις που αποσκοπούσαν στην ενθάρρυνση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις, τα οικονομικά κίνητρα που είχαν θεσπιστεί καταργήθηκαν ή περιορίστηκαν. Η πρώτη συναφής πράξη που θεσπίστηκε ήταν ο νόμος 91/2014, της 24ης Ιουνίου 2014 (γνωστός ως διάταγμα *spalma incentivi*).

2. Η δανική εταιρία επενδύσεων Athena Investments A/S, το λουξεμβουργιανό επενδυτικό κεφάλαιο NovEnergia II Energy Environment (SCA) SICAR και η λουξεμβουργιανή ανώνυμη εταιρία NovEnergia II Italian Portfolio SA (στο εξής από κοινού: επενδυτές) πραγματοποίησαν επενδύσεις στην Ιταλία μεταξύ των ετών 2008 και 2013. Στους επενδυτές παρασχέθηκαν κίνητρα από την ιταλική κρατική εταιρία GSE μέσω γραπτών διαβεβαιώσεων και συμφωνιών που συνήφθησαν μεταξύ της GSE και των επιχειρήσεων εκμεταλλεύσεως ηλιακής ενέργειας στις οποίες επένδυσαν οι επενδυτές. Οι επενδυτές θεωρούν ότι, με το να υποσχεθεί αρχικά οικονομικά κίνητρα και να συνάψει συμφωνίες για την παροχή τους, ενώ στη συνέχεια τα ανακάλεσε ή τα περιόρισε, η Ιταλία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας (EE L 69, 9.3.1998, σ. 1, στο εξής: ΣΧΕ). Ως εκ τούτου, οι επενδυτές κίνησαν κατά της Ιταλίας διαδικασία υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία ενώπιον του Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut (Ινστιτούτου Διαιτησίας του Εμπορικού Επιμελητηρίου Στοκχόλμης, στο εξής: ΕΕΣ). Η διαδικασία διεξήχθη σύμφωνα με τους κανόνες διαιτησίας του ΕΕΣ της 1ης Ιανουαρίου 2010. Η διαιτητική απόφαση εκδόθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2018 [Διαιτησία ΕΕΣ V (2015/095)].

3. Μετά την έκδοση της διαιτητικής αποφάσεως, η Ιταλία άσκησε αγωγή να κηρυχθεί άκυρη ή να ακυρωθεί η εν λόγω απόφαση ενώπιον του Svea hovrätt (εφετείου Στοκχόλμης, Σουηδία).

Η διαιτητική διαδικασία

4. Τον Ιούλιο του 2015 οι επενδυτές κίνησαν κατά της Ιταλίας διαδικασία υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία, στο πλαίσιο του μηχανισμού επιλύσεως διαφορών που προβλέπει το άρθρο 26 της ΣΧΕ. Οι επενδυτές ισχυρίστηκαν ότι με τη μείωση των τιμών που προέβλεπε, μεταξύ άλλων, το διάταγμα *spalma incentivi*, η Ιταλία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 10, παράγραφος 1, της ΣΧΕ. Ζήτησαν δε αποζημίωση συνολικού ύψους 26,3 εκατομμυρίων ευρώ.

5. Η εν λόγω αξίωση των επενδυτών κατατέθηκε στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας την 1η Απριλίου 2016. Η Ιταλία κατέθεσε υπόμνημα αντικρούσεως στις 15 Σεπτεμβρίου 2016. Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Ιταλία προέβαλε τον ισχυρισμό ότι η διαφορά –την οποία η Ιταλία χαρακτηρίζει ενδοενοσιακή– μεταξύ των μερών, ήτοι μεταξύ [σελ. 4 του πρωτοτύπου] ενός επενδυτή από κράτος μέλος της ΕΕ, αφενός, και ενός κράτους μέλους της ΕΕ διαφορετικού από το κράτος προελεύσεως του επενδυτή (ή των επενδυτών), αφετέρου, εκφεύγει της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου.

6. Στις 21 Δεκεμβρίου 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε να παρέμβει στη διαιτητική διαδικασία. Το αίτημά της έγινε δεκτό, και η Επιτροπή υπέβαλε παρατηρήσεις ως «amicus curiae» στις 28 Απριλίου 2017.

7. Με τη διαιτητική απόφαση, το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε εαυτόν αρμόδιο να επιληφθεί της διαφοράς (σημεία 335 έως 403 της διαιτητικής αποφάσεως). Το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι η ΣΧΕ δεν προβλέπει ρητώς την εξαίρεση των ενδοενοσιακών διαφορών. Επιπλέον, το διαιτητικό δικαστήριο επισήμανε ότι, αν η Ένωση και τα κράτη μέλη της απέβλεπαν στην εξαίρεση των εν λόγω διαφορών, τούτο θα είχε προβλεφθεί ρητώς. Το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι η Συνθήκη της Λισσαβόνας δεν επέφερε τροποποιήσεις όσον αφορά την εφαρμογή της ΣΧΕ μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης. Ενώ, κατά το διαιτητικό δικαστήριο, δεν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ της ΣΧΕ και του άρθρου 344 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ), κατ' επέκταση ούτε και μεταξύ της ΣΧΕ και του δικαίου της Ένωσης. Το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι η διαφορά δεν αφορούσε την ερμηνεία ή την εφαρμογή των Συνθηκών της Ένωσης, αλλά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη ΣΧΕ.

8. Όσον αφορά την απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158· στο εξής: απόφαση *Achmea*), το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση αυτή δεν αποκλείει τη δικαιοδοσία του, ιδίως διότι η ΣΧΕ δεν αποτελεί διμερή επενδυτική συμφωνία μεταξύ κρατών μελών της Ένωσης. Κατά το διαιτητικό δικαστήριο, η παραπομπή στο διεθνές δίκαιο που διαλαμβάνεται στο άρθρο 26, παράγραφος 6, της ΣΧΕ δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι καταλαμβάνει και το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο της ενώπιόν του διαφοράς, δεν καλούνταν να ερμηνεύσει, ούτε να

εφαρμόσει το δίκαιο της Ένωσης. Επιπλέον, το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι, από το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υπογράψει τη ΣΧΕ, συνάγεται ότι η συνθήκη αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί «συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών», κατά συνέπεια το σκεπτικό της αποφάσεως Achmea δεν βρίσκει έδαφος εφαρμογής στην περίπτωση της ΣΧΕ. Επί της ουσίας της διαφοράς, το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι η Ιταλία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη ΣΧΕ και επιδίκασε υπέρ των επενδυτών ποσό 11,9 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον τόκων και εξόδων.

[σελ. 5 του πρωτοτύπου] Η ενόπιον του Svea hovrätt (εφετείου Στοκχόλμης) αγωγή περί κήρυξης ακυρότητας και ακυρώσεως

Επί των αιτημάτων της Ιταλίας, των αγωγικών της ισχυρισμών και των νομικών επιχειρημάτων

9. Η Ιταλία ζητεί από το hovrätten (εφετείο) να ακυρώσει ή να κηρύξει άκυρη τη διαιτητική απόφαση. Προς στήριξη της αγωγής της, η Ιταλία προβάλλει κυρίως τα ακόλουθα. Η διαιτητική απόφαση πρέπει να ακυρωθεί εφόσον δεν καλύπτεται από έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μεταξύ των μερών. Έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μεταξύ των επενδυτών και της Ιταλίας δεν ήταν δυνατόν να συναφθεί βάσει του άρθρου 26 της ΣΧΕ, καθόσον δεν μπορεί η διάταξη αυτή να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά ενδοενωσιακές διαφορές. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι, κατ' ορθή ερμηνεία της ΣΧΕ, το άρθρο 26 αυτής εφαρμόζεται και στις ενδοενωσιακές διαφορές, και πάλι η ρήτρα διαιτησίας του άρθρου αυτού θα ήταν ασυμβίβαστη με το δίκαιο της Ένωσης. Τα άρθρα 4, παράγραφος 3, και 19 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: ΣΕΕ), καθώς και τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ, αποκλείουν την εφαρμογή της ρήτρας διαιτησίας του άρθρου 26 της ΣΧΕ σε διαφορές μεταξύ κρατών μελών. Επομένως, η ρήτρα αυτή δεν μπορεί να έχει εφαρμογή ούτε ισχύ σε ενδοενωσιακές διαφορές. Κατά συνέπεια, δεν υφίσταται έγκυρη νομική βάση για τη συμφωνία περί διαιτησίας. Το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος στη ΣΧΕ δεν μεταβάλλει την εκτίμηση αυτή. Επομένως, μεταξύ Ιταλίας και επενδυτών ουδέποτε συνήφθη έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας.

10. Η Ιταλία ισχυρίζεται ότι η διαιτητική απόφαση είναι άκυρη διότι διαπραγματεύεται ζητήματα τα οποία, κατά το σουηδικό δίκαιο, δεν μπορούν να επίλυθούν μέσω διαιτησίας. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι ενδοενωσιακές διαφορές που αφορούν επενδύσεις δεν μπορούν να αχθούν ενώπιον διαιτητικού δικαστηρίου, ούτε εκ των προτέρων ούτε κατά τον χρόνο που ανακύπτουν. Επομένως, υφίσταται νόμιμος περιορισμός –τον οποίο θέτουν εν προκειμένω τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ, καθώς και τα άρθρα 4, παράγραφος 3, και 19 ΣΕΕ. Άρα, υφίσταται ανυπέρβλητο διαδικαστικό κώλυμα. Οι διαφορές αυτές δεν είναι δεκτικές επίλυσης μέσω διαιτησίας, η δε διαιτητική απόφαση που τυχόν εκδόθηκε στο πλαίσιο τέτοιας διαφοράς είναι άκυρη. Εξάλλου, διαφορές που αφορούν ενδοενωσιακές επενδύσεις δεν είναι δεκτικές επίλυσης μέσω διαιτησίας για τον πρόσθετο λόγο ότι αφορούν, σε μεγάλο βαθμό, το δημόσιο συμφέρον. Η διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του δικαίου της Ένωσης και της

αυτονομίας του αποτελεί σκοπό δημοσίου συμφέροντος ικανό να αποκλείσει τη δυνατότητα υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία.

11. Η διαιτητική απόφαση και ο τρόπος έκδοσής της αντίκεινται προδήλως στη σουηδική έννομη τάξη. Οι επίμαχοι στην υπό κρίση υπόθεση κανόνες του δικαίου της Ένωσης είναι θεμελιώδεις κανόνες και αρχές της έννομης τάξεως της Ένωσης. Η διαιτητική απόφαση στηρίζεται σε συμφωνία περί διαιτησίας η οποία φέρεται να συνήφθη με βάση άκυρη –δυνάμει των θεμελιωδών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης– ρήτρα περί διαιτησίας. Ωστόσο, το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε εαυτόν αρμόδιο [σελ. 6 του πρωτοτύπου] να επιληφθεί της διαφοράς. Κατά συνέπεια, τόσο η διαιτητική απόφαση καθεαυτή όσο και ο τρόπος έκδοσής της αντίκεινται προδήλως στη σουηδική έννομη τάξη.

12. Η Ιταλία δεν έχει απεμπολήσει το δικαίωμα να προβάλει την ένσταση ελλείψεως έγκυρης συμφωνίας περί διαιτησίας, ένσταση που αιτιολογείται με το σκεπτικό ότι η ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 της ΣΧΕ αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, ως εκ τούτου δεν έχει εφαρμογή ή, επικουρικώς, είναι άκυρη. Με το υπόμνημα αντικρούσεως που κατέθεσε στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας, η Ιταλία είχε ήδη προβάλει ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου, ισχυριζόμενη, μεταξύ άλλων, ότι η ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 της ΣΧΕ αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης (αν ήθελε κριθεί ότι η διάταξη αυτή καταλαμβάνει και τις ενδοενοσιακές διαφορές). Στη συνέχεια, η Ιταλία επέμεινε στον ισχυρισμό αυτό, τον οποίο και διευκρίνισε περαιτέρω κατά τη διαιτητική διαδικασία (παραπέμποντας, μεταξύ άλλων, στην απόφαση Achmea, καθώς και στο γεγονός ότι η ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 της ΣΧΕ δεν έχει εφαρμογή και είναι άκυρη). Κατά δε τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας ουδόλως προέβησαν οι επενδυτές αντενστάσεις μη έγκαιρης προβολής της ένστασης αυτής, αντιθέτως απάντησαν επί της ουσίας της και συνομολόγησαν ότι έπρεπε να εξεταστεί.

13. Η ακύρωση ή η κήρυξη της ακυρότητας της διαιτητικής απόφασης, δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας του δικαίου της Ένωσης.

Επί της αξίωσης των επενδυτών, των αμυντικών τους ισχυρισμών και των νομικών επιχειρημάτων

14. Οι επενδυτές αντικρούουν τους ισχυρισμούς της Ιταλίας. Προς στήριξη της αντίκρουσης, προβάλλουν τα ακόλουθα. Το άρθρο 26 της ΣΧΕ περιέχει ρήτρα διαιτησίας έγκυρη και δεσμευτική για όλα τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Συνθήκη έναντι των επενδυτών όλων των άλλων κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Συνθήκη. Ούτε το γράμμα του άρθρου 26 της ΣΧΕ ούτε το πλαίσιο στο οποίο αυτό εντάσσεται συνηγορούν υπέρ της εξαίρεσης των ενδοενοσιακών διαφορών από τον μηχανισμό επιλύσεως διαφορών που προβλέπει η ΣΧΕ. Η ρήτρα του άρθρου 26 της ΣΧΕ είναι έγκυρη. Οι αιτιάσεις που προβάλλει η Ιταλία προς τον σκοπό ακυρώσεως της διαιτητικής απόφασης είναι αβάσιμες, δεδομένου ότι η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 26 της ΣΧΕ, συμπεριλαμβανομένης και της ρήτρας περί διαιτησίας, διέπεται από το δημόσιο διεθνές δίκαιο και όχι από το δίκαιο της Ένωσης. Ακόμη όμως και αν είχε

εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης, το άρθρο 26 της ΣΧΕ δεν αντιβαίνει σε αυτό, αλλά ούτε και στο σκεπτικό της αποφάσεως Achmea. Η ΣΧΕ είναι πολυμερής συνθήκη, στην οποία έχουν συμβληθεί τα κράτη μέλη της Ένωσης, τρίτες χώρες, αλλά και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο διαδικασίας που διεξάγεται κατ' εφαρμογήν της ΣΧΕ, το δίκαιο της Ένωσης δεν αποτελεί το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο. Σύμφωνα δε με το άρθρο 16 της ΣΧΕ, σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας και της ΣΧΕ κατισχύει η τελευταία.

15. Η διαιτητική απόφαση διαπραγματεύεται ζητήματα τα οποία είναι δεκτικά υπαγωγής σε διαιτησία κατά το σουηδικό δίκαιο. Η επίμαχη διαφορά, ήτοι το ζήτημα της αποζημιώσεως για τη συμβατική παράβαση που διέπραξε η Ιταλία, θα μπορούσε να επιλυθεί από τα μέρη μέσω φιλικού διακανονισμού. Επομένως, τα ζητήματα που έχουν ανακύψει είναι δεκτικά υπαγωγής σε διαιτησία [σελ. 7 του πρωτοτύπου]. Δεν μπορεί να εφαρμοστεί το δίκαιο της Ένωσης διαιτητικό δικαστήριο το οποίο καλείται να επιλύσει διαφορά που ανακύπτει στο πλαίσιο εφαρμογής της ΣΧΕ.

16. Στην περίπτωση που το ουσιαστικό περιεχόμενο της διαιτητικής αποφάσεως ή η διαιτητική διαδικασία αντίκεινται προδήλως στη σουηδική έννομη τάξη –η οποία ενσωματώνει και ορισμένες θεμελιώδεις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης–, τότε η διαιτητική απόφαση μπορεί να ακυρωθεί για τον λόγο αυτόν. Εν προκειμένω, ωστόσο, ούτε η διαιτητική απόφαση ούτε ο τρόπος έκδοσής της αντίκεινται προδήλως στη σουηδική έννομη τάξη.

17. Η Ιταλία έχει απεμπολήσει το δικαίωμα να προβάλλει τον ισχυρισμό ότι η ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 της ΣΧΕ είναι άκυρη. Κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας η Ιταλία περιορίστηκε να προβάλλει τον ισχυρισμό ότι το άρθρο 26 της ΣΧΕ έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την υποβολή πρότασης για διαιτησία από κράτος μέλος της Ένωσης σε επενδυτή άλλου κράτους μέλους της Ένωσης. Ο ισχυρισμός που ήδη προβάλλει η Ιταλία – περί μη ύπαρξης έγκυρης συμφωνίας περί διαιτησίας, με το σκεπτικό ότι η σχετική ρήτρα του άρθρου 26 της ΣΧΕ πρέπει να θεωρηθεί άκυρη διότι αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης– δεν προβλήθηκε κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας.

18. Ενδεχόμενη ακύρωση της διαιτητικής αποφάσεως ή κήρυξη της ακυρότητάς της με βάση το δίκαιο της Ένωσης, θα παραβίαζε την αρχή της αναλογικότητας. Αν η διαιτητική απόφαση ακυρωθεί βάσει του δικαίου της Ένωσης, τότε οι μεν επενδυτές θα υποστούν σοβαρή ζημία, η δε Ιταλία θα αποκομίσει οφέλη από το γεγονός ότι συμβάλλεται σε διεθνή σύμβαση (στην οποία συμβάλλεται και η ίδια η Ένωση, και στην οποία απέβλεπαν οι επενδυτές) κατά παράβαση υποχρεώσεών της που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης.

Οι σχετικές διατάξεις του σουηδικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης

Ο νόμος *Skiljeförfarandelagen*

19. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, του lagen (1999:116) om skiljeförfarande [νόμου (1999:116) περί διαιτησίας, στο εξής: SFL], οι διάδικοι μπορούν, κατόπιν συμφωνίας, να υποβάλλουν στην κρίση ενός ή περισσοτέρων διαιτητών διαφορές τις οποίες δύνανται να διακανονίσουν. Η εν λόγω παράγραφος 1 έχει ως εξής:

«Άρθρο 1: Οι διάδικοι μπορούν, κατόπιν συμφωνίας, να υποβάλλουν στην κρίση ενός ή περισσοτέρων διαιτητών διαφορές τις οποίες δύνανται να διακανονίσουν. Η εν λόγω συμφωνία μπορεί να αφορά μελλοντικές διαφορές που ανακύπτουν από την έννομη σχέση που περιγράφεται στη συμφωνία. Η διαφορά μπορεί επίσης να σχετίζεται με την επέλευση συγκεκριμένης καταστάσεως.

[...]».

20. Η διαιτητική διαδικασία πρέπει να στηρίζεται στη συμφωνία περί διαιτησίας. Η συμφωνία στηρίζεται στο δικαίωμα των διαδίκων να καταλήξουν σε διακανονισμό σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς. Από ειδικές νομοθετικές διατάξεις μπορεί επίσης να προκύπτει ότι διαφορά αφορώσα συγκεκριμένο ζήτημα δεν δύναται να υπαχθεί σε διαιτησία [...].

[σελ. 8 του πρωτοτύπου] 21. Η διαιτητική απόφαση είναι άκυρη αν αφορά ζήτημα επί του οποίου, βάσει του σουηδικού δικαίου, δεν μπορούν να αποφασίσουν διαιτητές (άρθρο 33, παράγραφος 1, σημείο 1, του SFL). Η διαιτητική απόφαση είναι επίσης άκυρη αν είτε η ίδια είτε ο τρόπος έκδοσής της αντίκεινται προδήλως στη σουηδική έννομη τάξη (άρθρο 33, παράγραφος 1, σημείο 2). Οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 33 του SFL έχουν ως εξής:

«Άρθρο 33: Η διαιτητική απόφαση είναι άκυρη:

1. αν αφορά ζήτημα επί του οποίου δεν μπορούν, κατά τον νόμο, να αποφασίσουν διαιτητές,
2. αν είτε η ίδια είτε ο τρόπος έκδοσής της αντίκεινται προδήλως στην έννομη τάξη, ή

[...]».

22. Το δικαστήριο εξετάζει αυτεπάγγελτα τους λόγους ακυρότητας.

23. Κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, σημείο 1, του SFL, μια διαιτητική απόφαση δύναται να ακυρωθεί εν όλω ή εν μέρει κατόπιν ασκήσεως αγωγής από διάδικο, εφόσον δεν καλύπτεται από έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μεταξύ των μερών. Ωστόσο, ο διάδικος δεν μπορεί να επικαλεστεί πραγματικό περιστατικό το οποίο δύναται να θεωρηθεί ότι παρέλειψε να προβάλει είτε επειδή μετέσχε στη διαδικασία χωρίς να προτείνει ένσταση είτε λόγω οποιασδήποτε

άλλης συμπεριφοράς (άρθρο 34, παράγραφος 2). Οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 34 του SFL έχουν ως εξής:

«Άρθρο 34: Διαιτητική απόφαση που δεν μπορεί να προσβληθεί κατά το άρθρο 36 δύναται να ακυρωθεί εν όλω ή εν μέρει κατόπιν ασκήσεως αγωγής από διάδικο

1. αν δεν καλύπτεται από έγκυρη συμφωνία περί διαιτησίας μεταξύ των μερών·

[...]

Ο διάδικος δεν μπορεί να επικαλεστεί πραγματικό περιστατικό το οποίο δύναται να θεωρηθεί ότι παρέλειψε να προβάλει είτε επειδή μετέσχε στη διαδικασία χωρίς να προτείνει ένσταση είτε λόγω οποιασδήποτε άλλης συμπεριφοράς. Το γεγονός ότι ο διάδικος διόρισε διαιτητή δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι αποδέχθηκε τη δικαιοδοσία των διαιτητών που επιλήφθηκαν της οικείας διαφοράς.

[...]»

24. Η διάταξη του άρθρου 34, παράγραφος 2, του SFL δεν αποκλείει ωστόσο την εκ μέρους του διαδίκου επίκληση του επίμαχου πραγματικού περιστατικού προς στήριξη ισχυρισμού του περί ακυρότητας της διαιτητικής απόφασης κατά το άρθρο 33.

Η Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας (ΣΧΕ)

Η ΣΧΕ υπογράφηκε στις 17 Δεκεμβρίου 1994 από –μεταξύ άλλων– τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΚ), την Ιταλία, τη Δανία, το Λουξεμβούργο, καθώς και από τρίτες χώρες, μη μέλη των [...] Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [...]. Επί του παρόντος, περισσότερα από 50 κράτη ή διεθνείς οργανισμοί, όπως η ΕΕ και η Ευρατόμ, αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη. Η Ιταλία έχει ήδη αποχωρήσει από τη ΣΧΕ, ωστόσο συνομολογείται ότι η αποχώρησή της δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την παρούσα διαφορά. Εντός των ΕΚ, η ΣΧΕ τέθηκε σε ισχύ στις 16 Απριλίου 1998 [βλ. απόφαση 98/181/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 23ης Σεπτεμβρίου 1997, σχετικά [σελ. 9 του πρωτοτύπου] με τη σύναψη, από τις Ευρωπαϊκές Κοινοτήτες, της συνθήκης για το Χάρτη Ενέργειας και του πρωτοκόλλου του Χάρτη Ενέργειας για την ενεργειακή απόδοση και τα σχετικά περιβαλλοντικά ζητήματα (ΕΕ 1998, L 69, σ. 1)].

26. Επομένως, η ΣΧΕ αποτελεί πολυμερή συμφωνία συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας. Η συνθήκη περιλαμβάνει διατάξεις που αποσκοπούν στην προώθηση της πρόσβασης στις διεθνείς αγορές ενέργειας, βάσει εμπορικών κριτηρίων, καθώς και στην ανάπτυξη μιας ανοιχτής και ανταγωνιστικής αγοράς ενεργειακού εξοπλισμού και ενεργειακών προϊόντων. Η Συνθήκη περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες διατάξεις, οι οποίες παρατίθενται κατωτέρω στην [ελληνική] γλωσσική απόδοση (βλ. ΕΕ 1998, L 69, σ. 1 [...]).

27. Το άρθρο 26 θεσπίζει κανόνες για την επίλυση των συναφών με τις επενδύσεις διαφορών μεταξύ ιδιώτη επενδυτή και συμβαλλόμενου μέρους.

«Άρθρο 26: Επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτή και συμβαλλόμενου μέρους

1. Διαφορές μεταξύ ενός συμβαλλόμενου μέρους και επενδυτού άλλου συμβαλλόμενου μέρους όσον αφορά μια επένδυση του τελευταίου στην επικράτεια του πρώτου, οι οποίες αφορούν μια εικαζόμενη αθέτηση υποχρέωσης του πρώτου, βάσει του μέρους ΙΙΙ, επιλύονται, εί δυνατόν, φιλικά.

2. Εάν οι διαφορές αυτές δεν μπορέσουν να επιλυθούν σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1, εντός χρονικής περιόδου τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία ένα από τα διαφωνούντα μέρη ζήτησε φιλική διευθέτηση, ο επενδυτής δύναται να επιλέξει την παραπομπή της διαφοράς για επίλυση:

α) στα δικαστήρια ή στα διοικητικά δικαστήρια του διαφωνούντος συμβαλλόμενου μέρους·

β) σύμφωνα με κάθε εφαρμοστέα, προηγουμένως συμφωνηθείσα διαδικασία επίλυσης διαφορών ή

γ) σύμφωνα με τις ακόλουθες παραγράφους του παρόντος άρθρου.

3. α) Με την επιφύλαξη μόνον των στοιχείων β' και γ', κάθε συμβαλλόμενο μέρος συναινεί διά της παρούσης ανεπιφύλακτα στην παραπομπή μιας διαφοράς σε διεθνή διαιτησία ή συνδιαλλαγή, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

[...]

4. Σε περίπτωση που ένας επενδυτής επιλέξει να παραπέμψει τη διαφορά για επίλυση βάσει της παραγράφου 2 στοιχείο γ', ο επενδυτής δηλώνει επίσης εγγράφως ότι συναινεί να υποβληθεί η διαφορά:

[...]

γ) σε διαιτησία ενώπιον του ινστιτούτου διαιτησίας του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Στοκχόλμης.

[...]

6. Το δικαστήριο που συνιστάται δυνάμει της παραγράφου 4 αποφαινεται επί της διαφοράς βάσει της παρούσας συνθήκης και των εφαρμοστέων κανόνων και αρχών του διεθνούς δικαίου.

[...]

8. Οι διαιτητικές αποφάσεις, οι οποίες μπορεί να προβλέπουν και την καταβολή τόκων, είναι τελικές και δεσμευτικές για τα διαφωνούντα μέρη. Μια διαιτητική απόφαση σχετικά με μέτρο κυβέρνησης ή αρχής κατώτερης της εθνικής του διαφωνούντος συμβαλλομένου μέρους προβλέπει ότι το συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να καταβάλλει χρηματική αποζημίωση αντί οποιασδήποτε άλλης επανόρθωσης. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος εκτελεί αμελλητί τις αποφάσεις αυτές και φροντίζει για την αποτελεσματική επιβολή τους στην επικράτειά του».

[σελ. 10 του πρωτοτύπου] 28. Επομένως, διαφορές που ανακύπτουν στο πλαίσιο της ΣΧΕ μπορούν να επιλυθούν από τα δικαστήρια του συμβαλλόμενου μέρους ή να υποβληθούν σε διαιτησία με σκοπό την έκδοση τελικής και δεσμευτικής απόφασης, σύμφωνης με την ίδια τη Συνθήκη και με τους εφαρμοστέους κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου.

29. Το άρθρο 16 διέπει τις σχέσεις με άλλες συμφωνίες.

«Άρθρο 16: Σχέση με άλλες συμφωνίες

Εάν δύο ή περισσότερα συμβαλλόμενα μέρη έχουν συνάψει προηγουμένως ή συνάψουν αργότερα διεθνή συμφωνία για θέματα που αφορούν τα μέρη III ή V της παρούσας συνθήκης:

1. καμία διάταξη του μέρους III ή V της παρούσας συνθήκης δεν ερμηνεύεται ως παρέκκλιση από οποιαδήποτε σχετική διάταξη της άλλης συμφωνίας ή από οποιοδήποτε δικαίωμα αμφισβήτησης σχετικής αποφάσεως βάσει της συμφωνίας αυτής και

2. καμία σχετική διάταξη της άλλης συμφωνίας δεν ερμηνεύεται ως παρέκκλιση από οποιαδήποτε διάταξη του μέρους III ή V της παρούσας συνθήκης ή από οποιοδήποτε δικαίωμα αμφισβήτησης σχετικής αποφάσεως βάσει της παρούσας συνθήκης, όταν οποιαδήποτε παρόμοια διάταξη είναι πιο ευνοϊκή για τον επενδυτή ή την επένδυση».

30. Όσον αφορά τα ζητήματα που έχουν ανακύψει στην εκκρεμή ενώπιον του *honrätten* (εφετείου) υπόθεση, ο κυρίως εφαρμοστέος ουσιαστικός κανόνας δικαίου είναι το άρθρο 10, παράγραφος 1, της ΣΧΕ.

«Άρθρο 10: Προώθηση, προστασία και μεταχείριση των επενδύσεων

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας συνθήκης, κάθε συμβαλλόμενο μέρος ενθαρρύνει και δημιουργεί σταθερές, δίκαιες, ευνοϊκές και διαφανείς συνθήκες για τη διενέργεια επενδύσεων στην επικράτειά του από επενδυτές των άλλων συμβαλλομένων μερών. Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν την υποχρέωση να παρέχει πάντοτε ίση και δίκαιη μεταχείριση στις επενδύσεις των επενδυτών άλλων συμβαλλομένων μερών. Οι επενδύσεις αυτές απολαύουν επίσης απολύτως σταθερής προστασίας και ασφάλειας και κανένα συμβαλλόμενο μέρος δεν θίγει κατά κανένα τρόπο με παράλογα ή άνισα μέτρα τη διαχείριση, συντήρηση, χρήση, εκμετάλλευση ή διάθεσή τους. Ουδέποτε επιφυλάσσεται σε τέτοιες επενδύσεις μεταχείριση

λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που απαιτείται βάσει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανόμενων των υποχρεώσεων βάσει συνθήκης. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος τηρεί οποιοσδήποτε υποχρεώσεις έχει αναλάβει έναντι ενός επενδυτή ή μιας επένδυσης ενός επενδυτού οποιουδήποτε άλλου συμβαλλομένου μέρους.

[...]»

Επί της ανάγκης έκδοσης προδικαστικής απόφασης

31. Η διαφορά της κύριας δίκης εγείρει το ζήτημα αν η ΣΧΕ, η οποία αποτελεί μέρος της έννομης τάξεως της Ένωσης, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το άρθρο 26 [αυτής] διέπει επίσης τις διαφορές μεταξύ κράτους μέλους της Ένωσης και επενδυτή άλλου κράτους μέλους σχετικά με επένδυση του δεύτερου στην επικράτεια του πρώτου.

32. Περαιτέρω, αν το άρθρο 26 της ΣΧΕ διέπει τις εν λόγω διαφορές, ανακύπτει το ερώτημα αν το δίκαιο της Ένωσης αποκλείει την ερμηνεία αυτή του συγκεκριμένου άρθρου στο πλαίσιο ενδοενωσιακής σχέσης, ή [σελ. 11 του πρωτοτύπου] την εφαρμογή αυτού στο πλαίσιο ενδοενωσιακής διαφοράς. Οι αρχές και οι διαπιστώσεις που ανέπτυξε το Δικαστήριο στην απόφαση Achmea είχαν σαν αφετηρία μια διμερή επενδυτική συνθήκη, εφαρμοστέα μεταξύ κρατών μελών της Ένωσης. Η ΣΧΕ είναι πολυμερής επενδυτική συνθήκη, και, σε αντίθεση με την επίμαχη στην υπόθεση Achmea διμερή συνθήκη, συμβαλλόμενα μέρη στη ΣΧΕ είναι και κράτη που δεν αποτελούν, ούτε υπήρξαν ποτέ, μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια άλλη διαφορά σε σχέση με τις διμερείς συνθήκες έγκειται στο γεγονός ότι στη ΣΧΕ έχουν συμβληθεί τόσο οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες, νυν Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και τα κράτη μέλη της. Επιπλέον, σύμφωνα με τη ΣΧΕ, για την επίλυση τυχόν διαφοράς ο επενδυτής μπορεί να επιλέξει μεταξύ της διαιτητικής διαδικασίας και της προσφυγής στα εθνικά δικαστήρια. Ως εκ τούτου, όσον αφορά τη ΣΧΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετείχε στη σύνταξή της και, εφόσον συμβλήθηκε σε αυτήν, αποδέχθηκε και τον προβλεπόμενο στο άρθρο 26 αυτής μηχανισμό επίλυσεως διαφορών.

33. Υπό την έννοια αυτή, ακόμη και αν ληφθούν υπόψη οι διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην απόφαση Achmea, η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν προκύπτει σαφώς εξ αρχής, ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει αποσαφηνιστεί εκ των υστέρων.

34. Τέλος, στην ενώπιον του hovrätten (εφετείου) εκκρεμή υπόθεση ανακύπτει το ζήτημα των συνεπειών που επάγεται το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και της απαιτήσεως της αποτελεσματικότητας, όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα του άρθρου 34, παράγραφος 2, του SFL, σχετικά με το αψάτατο χρονικό σημείο παραδεκτής προβολής ισχυρισμών, και συγκεκριμένα αν αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης η δυνατότητα του διαδίκου να προβάλλει τον ισχυρισμό ότι ο τρόπος σύναψης της συμφωνίας περί διαιτησίας, ή η συμφωνία περί διαιτησίας καθεαυτή, αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης. Συναφώς, το hovrätten (εφετείο) επισημαίνει ότι, στην υπόθεση T 1569-19, το Högsta

domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο, Σουηδία) αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής απόφασης, η δε προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου εκτιμάται ότι μπορεί να είναι λυσιτελής και για την επίλυση της ενώπιον του hovrätten (εφετείου) διαφοράς. Εν πάση περιπτώσει, εν αναμονή της απαντήσεως του Δικαστηρίου, η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ως προς το ζήτημα αυτό δεν προκύπτει σαφώς εξ αρχής, ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει αποσαφηνιστεί εκ των υστέρων.

35. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το hovrätten (εφετείο) κρίνει αναγκαίο να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο ως προς το σύνολο των προεκτεθέντων ζητημάτων.

[σελ. 12 του πρωτοτύπου] Αίτηση προδικαστικής απόφασης

Το hovrätt (εφετείο) υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα προς έκδοση προδικαστικής απόφασης.

1. Πρέπει η Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 αυτής, κατά την οποία κάθε συμβαλλόμενο μέρος συναινεί για την παραπομπή σε διεθνή διαιτησία τυχόν διαφοράς μεταξύ συμβαλλομένου μέρους και επενδυτή άλλου συμβαλλομένου μέρους, όσον αφορά μια επένδυση του τελευταίου στην επικράτεια του πρώτου, εφαρμόζεται και στις διαφορές μεταξύ κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφενός, και επενδυτή άλλου κράτους μέλους της Ένωσης, αφετέρου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2. Έχουν τα άρθρα 19 και 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, και τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ την έννοια ότι αντίκεινται στη ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας ή ότι αποκλείουν την εφαρμογή της ρήτρας αυτής στην περίπτωση που επενδυτής κράτους μέλους της Ένωσης κινήσει διαδικασία εναντίον ετέρου κράτους μέλους της Ένωσης –βάσει του άρθρου 26 της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας και στο πλαίσιο διαφοράς που αφορά επένδυση στην επικράτεια του τελευταίου– ενώπιον διαιτητικού δικαστηρίου, τη δικαιοδοσία και την απόφαση του οποίου υποχρεούται να αποδεχτεί το εν λόγω κράτος μέλος;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

3. Πρέπει το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και της απαιτήσεως της αποτελεσματικότητας, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την εφαρμογή διατάξεως του εθνικού δικαίου διά της οποίας ορίζεται απώτατο χρονικό σημείο παραδεκτής προβολής ισχυρισμών, όπως εκείνη του άρθρου 34, παράγραφος 2, του SFL, σε περίπτωση που η εφαρμογή της διατάξεως αυτής έχει ως συνέπεια να μην μπορεί ο διάδικος να προβάλει την ένσταση ελλείψεως έγκυρης συμφωνίας περί διαιτησίας, ένσταση που αιτιολογείται με το σκεπτικό ότι η ρήτρα περί διαιτησίας του άρθρου 26 της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας, ή η πρόταση για διαιτησία που βασίζεται

στην ως άνω ρήτρα, είναι άκυρες, ή ότι δεν έχουν εφαρμογή καθόσον αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης;

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ